

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 615/2024-36

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Univerzity Komenského v Bratislave**, Šafárikovo námestie 6, Bratislava, IČO 00 397 865, zastúpenej advokátskou kanceláriou SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o, Štefánikova 8, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 CdoPr 12/2023 z 25. septembra 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 CdoPr 12/2023 z 25. septembra 2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 CdoPr 12/2023 z 25. septembra 2024 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **856,75 eur** a uhradiť ich právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkové okolnosti prípadu

1. Uznesením č. k. IV. ÚS 615/2024-12 z 10. decembra 2024 ústavný súd prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“) uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 6 CdoPr 12/2023 z 25. septembra 2024. Sťažovateľka navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka okamžite skončila pracovný pomer s [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), z dôvodu opakovaných, svojvoľných a neospravedlnených absencií na pracovisku, a to aj počas termínov štátnych skúšok, pri ktorých bol ustanovený za člena skúšobnej komisie [§ 68 ods. 1 písm. b) zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“)].

3. Žalobca sa následne žalobou podanou na Okresnom súde Bratislava III domáhal určenia neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru zo 6. februára 2019 a náhrady mzdy proti žalovanej, ktorú označil ako Farmaceutickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave (ďalej len „žalovaná“). Vzhľadom na skutočnosť, že žaloba smerovala proti fakulte bez právnej subjektivity, sťažovateľka navrhovala, aby súd konanie pre nedostatok procesnej subjektivity na strane žalovanej zastavil (§ 62 Civilného sporového poriadku).

4. Okresný súd uznesením sp. zn. 61 Cpr 5/2019 z 9. marca 2022 konanie zastavil pre neodstrániteľný nedostatok podmienky konania z dôvodu, že žalovaná nemá procesnú subjektivitu.

5. Krajský súd v Bratislave uznesením sp. zn. 8 CoPr 6/2022 z 28. februára 2023 uznesenie okresného súdu potvrdil.

6. Žalobca podal proti uzneseniu odvolacieho súdu dovolanie, ktorému najvyšší súd vyhovel napadnutým rozhodnutím a označené rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu zrušil a vec vrátil Mestskému súde Bratislava IV na ďalšie konanie.

7. Najvyšší súd v napadnutom uznesení vyjadril nesúhlas s právnym posúdením veci vyplývajúcim z uznesenia okresného súdu v spojení s uznesením krajského súdu, pričom dospel k záveru, že znenie § 7 ods. 2 Zákonníka práce v rozsahu slovného spojenia *«„stanovami podľa osobitného predpisu (zákona)“»* je potrebné interpretovať tak, že *„právne predpisy (nielen zákon) umožňujú právnickej osobe prijatie stanov, teda ide o stanovú vydanú podľa osobitného predpisu... pričom na základe analógie legis za stanovú možno považovať aj iné organizačné a interné predpisy splňajúce funkciu stanov, napríklad aj štatút vysokej školy prijatý samosprávnym orgánom verejnej vysokej školy.“*

8. Najvyšší súd dospel k názoru, že za osobitný predpis podľa § 7 ods. 2 Zákonníka práce možno považovať *„aj interný alebo organizačný predpis splňajúci funkciu stanov a teda i štatút univerzitnej verejnej vysokej školy.“*, a preto *„univerzita môže štatútom... preniesť pracovnoprávnu subjektivitu na orgány akademickej samosprávy fakulty (§ 24 zákona o vysokých školách v znení účinnom v rozhodujúcom období; aktuálne § 22 zákona o vysokých školách), a to práve na základe § 7 ods. 2 Zákonníka práce v spojení s § 6 ods. 1 písm. g) a § 6 ods. 4 zákona o vysokých školách.“*

9. Následne najvyšší súd uprednostnil výklad v prospech zamestnanca aj pri hodnotení písomností zamestnávateľa týkajúcich sa vzniku, zmeny a skončenia pracovného pomeru.

II. Argumentácia sťažovateľky

10. Sťažovateľka v rámci svojej argumentácie nesúhlasí s tým, ako najvyšší súd vyložil dotknuté ustanovenia zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom k 6. februáru 2019 (ďalej len „zákon o vysokých školách“), najmä § 23 ods. 1, ktorý zaručuje fakultám oprávnenie rozhodovať alebo konať v mene verejnej vysokej školy na účely efektívneho organizačného a odborného zabezpečenia plnenia jej úloh. Podľa sťažovateľky fakulta nekoná v týchto veciach vo vlastnom mene a nie je subjektom práva, úkon uskutočňuje *de facto*, avšak *de iure* ide o úkon univerzity. Rozsah a podmienky tohto oprávnenia sú špecifikované v štatúte ako vnútornom predpise sťažovateľky (čl. 41 ods. 1 a 2), z ktorého vyplýva, že fakulta nie je zamestnávateľom, ale je iba v jeho postavení. Zamestnávateľom je naďalej sťažovateľka, ktorá v pracovnoprávných vzťahoch vystupuje vo svojom mene a má zodpovednosť vyplývajúcu z týchto vzťahov.

11. Záver, že sťažovateľka preniesla v čl. 41 ods. 2 svojho štatútu pracovnoprávnu subjektivitu na fakultu ako svoju organizačnú jednotku, nemá oporu ani v § 7 ods. 2 Zákonníka práce, ktorý predpokladá dve rôzne situácie: (i) osobitný predpis výslovne prizná organizačnej jednotke samostatnú pracovnoprávnu subjektivitu, (ii) osobitný predpis splnomocní subjekt, aby stanovami mohol organizačnej jednotke priznať pracovnoprávnu subjektivitu. Osobitným predpisom, ktorý by výslovne priznával fakultám pracovnoprávnu subjektivitu, nemôže byť z povahy veci samotný Zákonník práce; musí ísť o iný (osobitný) právny predpis. Pre oblasť vysokého školstva je takým predpisom zákon o vysokých školách, ktorý presne definuje postavenie verejnej vysokej školy a jej fakúlt vo veciach uzatvárania, zmeny a zrušovania pracovnoprávných vzťahov [§ 23 ods. 1 písm. d) zákona o vysokých školách]. Samotný zákon o vysokých školách nezveruje fakultám subjektivitu v oblasti pracovného práva a nerezultuje z neho ani možnosť, že by tak univerzita mohla urobiť prostredníctvom stanov, prípadne štatútu. Pracovnoprávnu subjektivitu napokon nepriznáva fakulte ani štatút.

12. Na uvedenom nič nemení ani skutočnosť, že sťažovateľka uviedla vo svojom štatúte a pracovnom poriadku odkaz na § 7 ods. 2 Zákonníka práce. Pracovnoprávnu subjektivitu nemožno priznať vnútorným predpisom zamestnávateľa bez zákonného splnomocnenia osobitným predpisom. Normatívne označenie „osobitný predpis“ v zmysle § 7 ods. 2 Zákonníka práce nemožno zamieňať a stotožňovať s vnútorným (interným) predpisom alebo stanovami, ako to vykonal najvyšší súd. K významu právneho pojmoslovía sa jednoznačne vyjadril ústavný súd (I. ÚS 30/1999, PL. ÚS 19/05).

13. Dovolací súd sa s prezentovanými argumentmi nevysporiadal, čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na spravodlivý proces.

14. Sťažovateľka tiež poukazuje na procesnú subjektivitu fakulty, ktorá nevyplýva zo žiadneho zákona a koliduje aj s praktickými následkami nedostatku právnej subjektivity fakulty ako takej. Zamestnanec sa totiž v pracovnoprávnom spore môže domáhať aj uloženia povinnosti na peňažné plnenie, a nie iba určenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru. Rovnako aj žalobca sa domáha náhrady mzdy. Procesná subjektivita preto musí umožňovať aj vedenie exekúcie na majetok žalovanej, inak by bol rozsudok samoučelný a reálne nevykonateľný.

15. Extrémnou interpretáciou príslušných hmotnoprávných a procesných noriem a hodnotením dôkazov dovolací súd negoval princíp rovnosti sporových strán a vytvoril medzi nimi hrubý nepomer v rozpore s požiadavkou spravodlivého procesu, čím došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na rovnosť účastníkov.

III.

Vyjadrenia najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

16. Najvyšší súd vo vyjadrení k dôvodom ústavnej sťažnosti č. k. KP 3/2024-474 zo 7. januára 2025 zotrval na svojej argumentácii uvedenej v napadnutom rozhodnutí a navrhol ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovieť.

17. Keďže najvyšší súd vo svojom vyjadrení už neuviedol žiadne nové skutočnosti a na ústavnú sťažnosť sťažovateľky reagoval len rekapituláciou dôvodov uvedených v napadnutom rozhodnutí, ústavný súd už nepovažoval za vhodné a účelné predkladať sťažovateľke stanovisko najvyššieho súdu k jej ústavnej sťažnosti, keďže od prípadnej repliky sťažovateľky nemožno očakávať inú než už ňou uvedenú argumentáciu.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

18. Zúčastnená osoba vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti predovšetkým namieta, že ústavná sťažnosť bola podaná neoprávnenou osobou, keďže sťažovateľka nebola stranou konania pred všeobecnými súdmi. Z už uvedeného dôvodu zastáva názor, že o jej právach nebolo rozhodované, a preto napadnutým rozhodnutím nemohlo dôjsť ani k ich porušeniu.

19. Zúčastnená osoba ďalej poukazuje na tú skutočnosť, že uznesenie najvyššieho súdu je kasačným rozhodnutím, a teda súdne konanie naďalej pokračuje pred všeobecnými súdmi a žalovaná (fakulta) bude mať dostatočný priestor na uplatnenie svojich práv, pričom „*v doterajšom priebehu konania sa riešila iba procesná otázka procesnej subjektivity*“ žalovanej a predmetom posudzovania najvyššieho súdu neboli otázky hmotnoprávneho základu nároku žalobcu.

20. V závere svojej argumentácie uvádza, že sťažovateľka v ústavnej sťažnosti otvára iba bežnú polemiku s právnym názorom najvyššieho súdu na posúdenie otázky procesnej subjektivity žalovanej, ktorá nedosahuje ústavnoprávny rozmer, a zastáva názor, že uznesenie najvyššieho súdu nevykazuje žiadne známky arbitrárneho prístupu k posúdeniu postavenia žalovanej ako strany konania. V tomto smere rekapituluje svoju argumentáciu, ako aj argumentáciu najvyššieho súdu, na ktorej podklade poukazuje na správnosť vyriešenia procesnej subjektivity žalovanej.

21. Z už uvedených dôvodov preto žiada, aby ústavný súd „*odmietol ústavnú sťažnosť, resp. ústavnej sťažnosti nevyhovel a priznal zúčastnenej osobe nárok na náhradu trov konania voči sťažovateľke...*“.

IV. K ústnemu pojednávaniu

22. Ústavný súd v danom prípade upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

V. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

V.1. Obsah základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie:

23. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

24. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

25. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

26. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

27. Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02).

28. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci (II. ÚS 70/2014).

V.2. Všeobecné východiská ústavnosúdneho prieskumu kasačných rozhodnutí všeobecných súdov a k aktívnej legitímácii sťažovateľky:

29. Ústavný súd už mnohokrát judikoval, že pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1

ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd. Judikatúra ústavného súdu stabilne pripomína, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci. Ústavný súd môže vykonať zásah na ochranu ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sťažovateľa až vtedy, keď už ostatné orgány verejnej moci nie sú schopné protiústavný stav napraviť.

30. Rozhodovacia prax ústavného súdu v zásade nepripúšťa preskúmavanie rozhodnutí všeobecných súdov, ktorými boli zrušené rozhodnutia súdov nižších inštancií, s poukazom na to, že takéto rozhodnutie súdu vyššej inštancie nie je „konečným“ rozhodnutím vo veci a sťažovateľ má v každom prípade možnosť domáhať sa na ústavnom súde ochrany základných práv a slobôd podaním ústavnej sťažnosti proti konečnému rozhodnutiu všeobecného súdu, ktoré vzíde z konania nasledujúceho po zrušujúcom rozhodnutí odvolacieho súdu alebo dovolacieho súdu, na tomto svojom názore ústavný súd zotrváva, avšak v záujme poskytnutia účinnej ochrany základným právam účastníkov konania na ňom nemožno zotrvať bezvýhradne. Prípady hodnými odlišného prístupu sú najmä ústavne neudržateľné rozhodnutia, ktorých negatívne účinky pre sťažovateľa by už v ďalšom konaní nebolo možné eliminovať.

31. To platí aj o prejednávanej ústavnej sťažnosti, z ktorej obsahu argumentov vyplýva tvrdenie sťažovateľky, podľa ktorého napadnuté uznesenie umožňuje inému subjektu (ktorého právnu subjektivitu sťažovateľka spochybňuje) byť účastníkom konania na strane žalovaného, pričom ak by k sťažovateľkou tvrdenej nesprávnosti rozhodovania nedošlo, dotknuté konanie by nemohlo byť vedené a nemohlo by byť v ňom meritórne rozhodnuté (ako to zodpovedá jeho pôvodnému zastaveniu inštančne nižšími súdmi), resp. by eventuálne mohlo byť vedené len za účasti sťažovateľky, ktorej by tak bol umožnený náležitý procesný vplyv na konanie a rozhodovanie. Ide teda kontextuálne o ochranu základného práva na súdnu ochranu opomenutého účastníka konania, ktorý by už, ak by k náprave nedošlo prostredníctvom ústavného súdu, v ďalšom priebehu konania nemohol ovplyvniť rozhodnutie vo veci, v ktorej sa považuje za výlučne žalovateľného účastníka konania. Táto jeho procesná pozícia je však eliminovaná tým, že procesná subjektivita bola žalobcom, resp. vo výsledku najvyšším súdom (ako tvrdí sťažovateľka) posúdená mylne. Popísanou premisou zadefinovaný prípad je na základe napadnutého uznesenia (záväzného pre všeobecné súdy v ďalšom priebehu konania) konštatovaný ústavným súdom ako relevantný podklad na vykonanie prieskumu umožňujúci mu akceptovať podanie ústavnej sťažnosti sťažovateľkou a posudzovať jej dôvodnosť (ako to zodpovedá prijatiu veci na ďalšie konanie). Inými slovami, dôvodom meritórneho prerokovania ústavnej sťažnosti sťažovateľky je poskytnutie ochrany jej základným právam, keďže napadnutým (kasačným) rozhodnutím najvyššieho súdu a z jeho obsahu vyplývajúcim záväzným právnym názorom na jej postavenie ako strany konania vykazujúcim prvky interpretačného excesu sa vytvára stav, ktorý je v priebehu konania nasledujúceho po vydaní uznesenia najvyššieho súdu pre sťažovateľku ireverzibilný (sťažovateľka nedisponuje právnymi nástrojmi využiteľnými pred všeobecnými súdmi ako korigovať názor najvyššieho súdu na jej postavenie ako strany konania) a s finálnym potenciálom ovplyvniť jej právnu a ekonomickú pozíciu (v podobe odčerpania finančných prostriedkov z jej rozpočtu).

32. V nadväznosti na konštatáciu uvedenú v predchádzajúcom odseku aj rozhodnutie najvyššieho súdu, ktorým sa zrušujú predchádzajúce rozhodnutia a vec sa vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, musí dosahovať takú kvalitu odôvodnenia, aká vyplýva z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, jeho výrok musí mať potrebný právny základ v ustanoveniach hmotného a procesného práva, ako aj náležitú oporu v odôvodnení, to všetko na úrovni do prekročenia diskvalifikačnej hranice zakladajúceho výslednú ústavnú neudržateľnosť.

V.3. Normatívne východiská podľa právnych predpisov v znení účinnom s relevanciou pre posúdenie veci:

33. Podľa § 7 ods. 2 Zákonníka práce zamestnávateľ vystupuje v pracovnoprávných vzťahoch vo svojom mene a má zodpovednosť vyplývajúcu z týchto vzťahov. Zamestnávateľom je aj organizačná jednotka zamestnávateľa, ak to ustanovujú osobitné predpisy alebo stanovy podľa osobitného predpisu. Ak je účastníkom pracovnoprávneho vzťahu zamestnávateľ, nemôže ním byť súčasne jeho organizačná jednotka a naopak.

34. Podľa § 6 ods. 1 písm. g) zákona o vysokých školách do samosprávnej pôsobnosti verejnej vysokej školy patrí uzatváranie, zmeny a zrušovanie pracovnoprávných vzťahov a určovanie počtu a štruktúry pracovných miest na vysokej škole.

35. Podľa § 6 ods. 4 zákona o vysokých školách ak sa vysoká škola člení na fakulty, vykonávajú fakulty samosprávnu pôsobnosť verejnej vysokej školy v rozsahu ustanovenom v § 23.

36. Podľa § 15 ods. 1 písm. a) zákona o vysokých školách verejná vysoká škola vydáva štatút verejnej vysokej školy.

37. Podľa § 15 ods. 2 písm. n) zákona o vysokých školách štatút verejnej vysokej školy obsahuje najmä pravidlá výkonu pôsobnosti fakúlt vo veciach, v ktorých konajú v mene vysokej školy (§ 23 ods. 1).

38. Podľa § 23 ods. 1 písm. d) zákona o vysokých školách orgány akademickej samosprávy fakulty majú v súlade s týmto zákonom právo v mene verejnej vysokej školy rozhodovať alebo konať vo veciach patriacich do samosprávnej pôsobnosti vysokej školy (§ 6) ako uzatváranie, zmeny a zrušovanie pracovnoprávných vzťahov v rozsahu a za podmienok určených v štatúte verejnej vysokej školy [§ 15 ods. 2 písm. l)].

V.4. Právne závery ústavného súdu:

39. Z obsahu napadnutého rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd s poukazom na príslušné ustanovenia Zákonníka práce, zákona o vysokých školách a štatútu sťažovateľky dospel k záveru, podľa ktorého fakulta ako organizačná jednotka verejnej vysokej školy (sťažovateľky) má právnu subjektivitu v pracovnoprávných vzťahoch, a tým aj procesnú subjektivitu v individuálnom pracovnom spore. Najvyšší súd vo všeobecnej rovine konštatoval, že k takémuto záveru dospel prostredníctvom jazykového a logického výkladu dotknutých ustanovení označených právnych aktov. V konaní pred všeobecnými súdmi bolo sporné posúdenie otázky, či fakulta ako organizačná jednotka sťažovateľky má procesnú subjektivitu.

40. Z ustanovení Civilného sporového poriadku priamo nevyplýva, kedy strana konania nadobúda procesnú subjektivitu. Základným východiskom uvažovania o vzťahu medzi procesnou subjektivitou a subjektivitou podľa práva hmotného je, že procesnú subjektivitu má ten subjekt práva, ktorý vo sfére práva hmotného disponuje spôsobilosťou na práva a povinnosti; inak ten, komu ju zákon priznáva (§ 61 Civilného sporového poriadku). Z už uvedeného dôvodu na otázku, či strana konania disponuje procesnou subjektivitou, je v zásade potrebné nachádzať odpoveď v oblasti práva hmotného.

41. Spôsobilosť na práva a povinnosti právnická osoba spravidla nadobúda okamihom svojho vzniku, týmto momentom získava aj spôsobilosť na právne úkony, ako aj procesnú a deliktuálnu spôsobilosť. V okolnostiach danej veci je spornou otázkou, či fakulta ako organizačná súčasť sťažovateľky mala v relevantnom období spôsobilosť na práva a povinnosti v oblasti pracovnoprávných vzťahov a s tým súvisiacu procesnú subjektivitu.

42. Vo všeobecnej rovine je potrebné uviesť, že ustanovenia Zákonníka práce (§ 7 ods. 2 Zákonníka práce) upravujúce právnu subjektivitu pre oblasť pracovnoprávných vzťahov predstavujú *lex specialis* voči právnej úprave, ktorá túto problematiku reguluje pre celú oblasť občianskoprávných alebo obchodnoprávných vzťahov. Osobitosťou označenej právnej úpravy je to, že Zákonník práce pre okruh pracovnoprávných vzťahov vytvára základný právny rámec na jej prenesenie na organizačné jednotky právnických osôb (čo nevyučuje pre riešenie konkrétnej otázky založenie vzťahu špeciality iným predpisom aj oproti naostatok označenému zákonu, ako bude objasnené v nasledujúcej časti odôvodnenia).

43. Zo znenia § 7 ods. 2 druhej vety Zákonníka práce vyplýva, že predpokladom nadobudnutia právnej subjektivity organizačných jednotiek právnických osôb pre oblasť pracovnoprávných vzťahov je jej prenos, a to buď priamo osobitným predpisom, alebo stanovami podľa osobitného predpisu (§ 7 ods. 2 druhá veta Zákonníka práce). Týmto osobitným predpisom upravujúcim postavenie organizačných jednotiek právnických osôb je spravidla ten právny predpis, na základe ktorého je regulované postavenie právnickej osoby, ktorej súčasťou je organizačná zložka. V okolnostiach danej veci je týmto právnym predpisom zákon o vysokých školách.

44. V nadväznosti na uvedené nie je sporné, že zákon o vysokých školách predmetné postavenie fakultám *expressis verbis* nepriznáva. Z hľadiska argumentácie vyplývajúcej z napadnutého uznesenia je však spornou interpretácia slovného spojenia „osobitný predpis“, resp. slovného spojenia „stanovami podľa osobitného predpisu“ (§ 7 ods. 2 druhá veta Zákonníka práce).

45. Najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí uviedol, že za „osobitný predpis [možno, pozn.] považovať aj interný alebo organizačný predpis, splňajúci funkciu stanov teda i štatút univerzitnej verejnej vysokej školy“. Označená interpretačná konštrukcia bola následne východiskom pre jeho záver, podľa ktorého „univerzita môže štatútom... preniesť pracovnoprávnu subjektivitu na orgány akademickej samosprávy fakulty... a to práve na základe § 7 ods. 2 Zákonníka práce v spojení s § 6 ods. 1 písm. g/ a § 6 ods. 4 zákona o vysokých školách.“

46. V nadväznosti na označený výkladový variant pojmu „osobitný predpis“, pod ktorý je potrebné podľa najvyššieho súdu subsumovať aj interný alebo organizačný predpis (štatút alebo stanovy), ústavný súd konštatuje, že takto vyložený obsah pojmu „osobitný predpis“ popiera terminologickú jednotu pojmov použitých v Zákonníku práce, a to preto, lebo zákonodarca v § 7 ods. 2 druhej vete

Zákonníka práce *prima facie* pojmovo rozlišuje medzi osobitným predpisom na jednej strane a stanovami (štatútom) ako interným normatívnym aktom organizačnej povahy právnickej osoby (vydávaným na základe osobitného predpisu) na strane druhej. Samotný štatút, resp. jeho vydanie teda musí byť umožnené osobitným predpisom, a ak je na základe splnenia takého predpokladu vydaný, môže byť právnym dôvodom prenosu právnej subjektivity na organizačnú jednotku právnickej osoby, avšak len za predpokladu, ak osobitný právny predpis vytvára rámec pre takú vecnú úpravu štatútom (prenos právnej subjektivity).

47. Ústavný súd zastáva názor, že najvyšším súdom produkovanej interpretácii pojmu „osobitný predpis“ chýba zmysluplné zdôvodnenie a bez bližšej argumentácie narúša terminologickú jednotu legálnych pojmov v dvoch významových rovinách. V tej prvej z nich najvyšší súd odlišne znejúcim právnym pojmom „osobitný predpis“ a „stanovy (štatút)“ pripisuje ten istý význam, a to napriek tomu, že zákonodarca terminologicky medzi ich významom rozlišoval, čím sa bez bližšieho zdôvodnenia dostáva do rozporu s jazykovo-interpretáčnou zásadou vylúčenia synonymického výkladu slov použitých v rámci jedného právneho predpisu. V druhej rovine rozlišoval medzi rovnako znejúcimi pojmami („osobitný predpis“), keď na jednej strane za osobitný predpis umožňujúci prenos právnej subjektivity v pracovnoprávných vzťahoch na organizačnú zložku považoval priamo stanovy (štatút), pričom na strane druhej za osobitný predpis považoval normatívny právny akt (všeobecne záväzný právny predpis), na ktorého podklade možno prijať interný normatívny akt (stanovy alebo štatút), ktorý až takto sprostredkovane umožňuje prenos právnej subjektivity v pracovnoprávných vzťahoch na organizačnú jednotku právnickej osoby. Touto myšlienkovou konštrukciou sa najvyšší súd dostal do kolízie s jazykovo-interpretáčnou zásadou vylúčenia polysémického (homonymického) výkladu slov použitých v rámci jedného právneho predpisu.

48. Zjednodušene, formulácia „osobitné predpisy alebo stanovy podľa osobitného predpisu“ znamená jasné rozlíšenie (resp. nestotožnenie) oboch druhov normatívnych právnych aktov, a to všeobecne záväzného normatívneho právneho aktu (osobitný predpis), resp. interného normatívneho právneho aktu (stanovy, štatút).

49. Ústavný súd ďalej konštatuje, že najvyšším súdom zvolená výkladová alternatíva narúša aj vnútornú racionalitu normatívnej koncepcie § 7 ods. 2 druhej vety Zákonníka práce, pretože ak by racionálne uvažujúci normotvorca chcel vyjadriť, že aj samostatne pôsobiaci interný normatívny akt má byť výlučným dôvodom vzniku (prenosu) právnej subjektivity bez toho, aby tomu zodpovedal určitý východiskový rámec na úrovni zákonnej právnej úpravy, tak by neformuloval okrem požiadavky „osobitného predpisu“ zakladajúceho takú konštrukciu (prenosu právnej subjektivity) aj ďalšie možnosti jej prenosu v podobe vydania stanov (štatútu) podľa osobitného predpisu ako kumulatívnej kombinácie splnomocňujúcej právnej normy a jej vykonávacieho právneho aktu (postačoval by pojem osobitný predpis, ktorý by zahŕňal všetko).

50. Sumarizujúc už uvedené, ústavný súd zastáva názor, že nedostatok bližšieho odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vytvára predpoklad, podľa ktorého jediným zmysluplným interpretačným variantom výkladu označeného normatívneho textu (§ 7 ods. 2 druhej vety Zákonníka práce) sa javí ten, ktorý rozlišuje medzi pojmom „osobitný predpis“ ako všeobecne záväzný právny predpis priamo zakladajúci právnou subjektivitu organizačnej zložky (ktorého pojmovou súčasťou nie je interný normatívny akt) a pojmom „stanovy podľa osobitného predpisu“, ktorým sa rozumie interný

normatívny právny akt organizačnej povahy, ktorý je právnická osoba podľa osobitného všeobecne záväzného právneho predpisu oprávnená prijať a v rámci neho (stanov, resp. štatútu) si upraviť svoje vnútorné pomery, a to vrátane prenosu pracovnoprávnej subjektivity na svoju organizačnú zložku.

51. Nad rámec uvedeného je však potrebné, a to výsledkovo primárne, analyzovať (v konečnom dôsledku podstatnú) otázku, či právna úprava, ktorá primárne regulovala právne postavenie sťažovateľky v čase relevantnom pre posúdenie danej záležitosti, umožňovala, aby sťažovateľka mohla svoje vnútorné pomery upraviť v podobe prenosu pracovnoprávnej subjektivity na svoje organizačné zložky (fakulty) už popísaným spôsobom (predpokladaným v § 7 ods. 2 Zákonníka práce ako možnosť viazanú na osobitný predpis alebo na taký predpis a podľa neho vydané stanov).

52. S najvyšším súdom možno nepochybne súhlasiť, pokiaľ ide o vecnú a časovú identifikáciu právnej úpravy dopadajúcej na okolnosti posudzovanej veci. Nemožno s ním však súhlasiť v tom, ako túto právnu úpravu interpretoval.

53. Ústavný súd pre svoje ďalšie úvahy považuje za rozhodujúce znenie § 6 ods. 4 zákona o vysokých školách v spojení s § 23 ods. 1 písm. d) zákona o vysokých školách.

54. Podľa § 6 ods. 4 zákona o vysokých školách ak sa vysoká škola člení na fakulty, vykonávajú fakulty samosprávnú pôsobnosť verejnej vysokej školy v rozsahu ustanovenom v § 23.

55. Podľa § 23 ods. 1 písm. d) zákona o vysokých školách orgány akademickej samosprávy fakulty majú v súlade s týmto zákonom právo v mene verejnej vysokej školy rozhodovať alebo konať vo veciach uzatvárania, zmeny a zrušovania pracovnoprávnych vzťahov v rozsahu a za podmienok určených v štatúte verejnej vysokej školy.

56. Z citovaných ustanovení vyplýva, že fakulta (za predpokladu, ak to ustanovuje štatút) je oprávnená konať v pracovnoprávnych veciach, avšak s tým obmedzením, že jej oprávnenie konať v týchto záležitostiach je profilované iba na konanie v mene verejnej vysokej školy, a nie samostatne. Z označených ustanovení je preto zrejmé, že tieto v čase rozhodujúcom pre posúdenie danej veci nevytvárali normatívny priestor na prenos pracovnoprávnej subjektivity zo sťažovateľky na jej fakultu (fakulty), a to ani v rovine regulácie prijatej prostredníctvom interného normatívneho právneho aktu. Priestor na prenos pracovnoprávnej subjektivity v tom zmysle, aby fakulta bola zamestnávateľom buď v kontexte prvej alternatívy podľa druhej vety § 7 ods. 2 Zákonníka práce (ustanovenie takej konštrukcie osobitným predpisom), alebo aby mohla byť zamestnávateľom v kontexte druhej alternatívy podľa označeného ustanovenia (ustanovenie takej konštrukcie stanovami, teda štatútom podľa osobitného predpisu), teda zákonodarca neposkytol.

57. Na daný účel je potrebné opätovne zdôrazniť, že predmetná právna úprava kogentným spôsobom vymedzovala priestor možného autonómneho pôsobenia verejnej vysokej školy pre oblasť regulácie jej vnútorných pomerov, pričom oblasť pracovnoprávnej subjektivity bola ponechaná vo výlučnej sfére verejnej vysokej školy, čo zákonodarca vyjadril tým, že fakulta (ak tak ustanoví štatút) je oprávnená v pracovnoprávnych vzťahoch vystupovať iba v mene verejnej vysokej školy, a preto nositeľom práv a povinností v oblasti pracovnoprávnych vzťahov je verejná vysoká škola, ktorej je fakulta ako organizačná zložka súčasťou.

58. V tejto súvislosti je evidentné, že úprava kritickej otázky v § 23 ods. 1 písm. d) zákona o vysokých školách, aj keď sa týka pracovnoprávnych vzťahov, má povahu osobitného predpisu, resp. ustanovenia (*lex specialis*), a to aj vo vzťahu k Zákonníku práce. To zodpovedá ustanoveniam § 2 ods. 3 zákona o vysokých školách, § 1 ods. 4 zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov a § 3 ods. 1 Zákonníka práce (pozri tiež bod 42 tohto odôvodnenia), keď úprava špecifickej pracovnoprávnej otázky v zákone o vysokých školách má prednosť pred úpravou takej problematiky oboma ďalšími označenými zákonmi (regulujúcimi pracovnoprávne vzťahy len zástupne, a to aj navzájom voči sebe v ich vymenovanom poradí). Ustanovenie zákona o vysokých školách v jeho časovo aktuálnom znení označené v úvode predchádzajúcej vety sa totiž vzťahuje na špecifické vecné súvislosti rozhodovania a konania vo veciach uzatvárania, zmeny a zrušovania pracovnoprávnych vzťahov na pojmovom rozhraní „verejná vysoká škola“ a „orgány akademickej samosprávy fakulty“ (podmienené úpravou štatútu verejnej vysokej školy), avšak len na konanie v mene verejnej vysokej školy. Bez ohľadu na iné subjekty, ktorých sa môže týkať všeobecná pracovnoprávna úprava (zamestnávateľov a ich organizačných zložiek v zmysle § 7 ods. 2 Zákonníka práce a ním predpokladaného nadväzujúceho osobitného predpisu, resp. aj stanov na jeho základe), pokiaľ ide o verejnú vysokú školu a jej fakulty pri posúdení právnych účinkov pracovnoprávnych úkonov, je určujúce skôr označené a citované ustanovenie zákona o vysokých školách na báze princípu *lex specialis derogat legi generali*. To však možno v kontexte zodpovedajúcom odseku 56 tohto odôvodnenia, teda že zákon o vysokých školách ako osobitný predpis neposkytuje priestor na prenos pracovnoprávnej subjektivity v niektorej z oboch fakultatívnych alternatív podľa § 7 ods. 2 Zákonníka práce, považovať aj ako kompatibilitu oboch zákonných úprav (bez ohľadu na to, že nie nevyhnutnú).

59. V konečnom dôsledku, ak by zákonu (tu osobitnému a kogentne formulovanému ustanoveniu zákona o vysokých školách) odporoval samotný interný normatívny akt (štatút verejnej vysokej školy), právne účinky vyvoláva zákon, ktorý v dotknutom rozsahu priamo neguje úpravu štatútu (vzhlľadom na intertemporálne aplikačné súvislosti ústavný súd vo vzťahu k riešenej otázke nekomentuje relevantné legislatívne zmeny účinné od 25. apríla 2022, resp. aktuálny právny stav rozsahu obmedzení prenosu výkonu samosprávnej pôsobnosti verejnej vysokej školy štatútom na jej fakulty, keďže je to pre posudzovanú vec neaktuálne).

60. Kontextuálne je potrebné uviesť, že z ustanovení Civilného sporového poriadku nevyplýva, akým spôsobom má byť označená strana konania vo veci, ktorá sa týka jej organizačnej zložky. Preto v prípade, ak strana konania nebola označená spôsobom, ktorý by nevzbudzoval pochybnosti, kto je za stranu konania označený, boli všeobecné sudy povinné túto nejasnosť odstrániť postupom podľa príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku, čo v okolnostiach danej veci aj okresný súd vykonal. Z obsahu pripojeného súdneho spisu okresného súdu je zrejmé, že žalobca mimo akejkolvek rozumnej pochybnosti považoval fakultu sťažovateľky za subjekt s právnou subjektivitou, a to z hľadiska hmotného, ako aj procesného práva. Na túto skutočnosť potom okresný súd s poukazom na príslušné ustanovenia Civilného sporového poriadku a zákona o vysokých školách procesne reagoval zastavením konania pre neodstrániteľnú prekážku konania, pretože za žalovaného bol označený ten, kto nemal spôsobilosť byť účastníkom konania.

61. Ústavnému súdu z jeho postavenia v zásade neprináleží akokoľvek korigovať výklad práva realizovaný všeobecnými súdmi (vrátane súdu najvyššieho), pretože jeho úlohou je primárne ochrana ústavnosti, a nie zákonnosti. Napriek tomu, že ústavný súd je pomerne zdržanlivý voči

interpretačným záverom všeobecných súdov týkajúcim sa podústavného práva, táto zdržanlivosť nie je bezmedzná a jej hranice sa prelínajú aj so situáciou, v ktorej všeobecné súdy prekročia rámec možnej (zmysluplnej) interpretácie normatívneho textu a dopustia sa výkladového excesu s konzekvenciou následného porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru). O takýto prípad ide aj vtedy, ak orgány aplikácie práva síce aplikujú všeobecne prípustné interpretačné metódy (jazykový a logický výklad), ale tieto použijú nesprávne.

62. Vybočenie z týchto hraníc sa sprítomnilo aj v napadnutom uznesení najvyššieho súdu, keď najvyšší súd interpretoval zákonom ustanovené podmienky prenosu pracovnoprávnej subjektivity na organizačnú jednotku právnickej osoby v rozpore s ich jasným jazykovým znením a úmyslom (racionálneho) zákonodarcu v jasne profilovanej osobitnej zákonnej úprave. Vo výsledku preto najvyšší súd presadil svoju vlastnú predstavu o spôsobe prenosu pracovnoprávnej subjektivity na organizačnú jednotku právnickej osoby, v dôsledku čoho vstúpil do priestoru, ktorý mu z jeho postavenia ako orgánu súdneho typu neprináleží, a tým zároveň posunul ústavný súd do pozície generujúcej jeho kasačný zásah.

63. Z už uvedených dôvodov ústavný súd vyhovel ústavnej sťažnosti sťažovateľky a rozhodol, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu bolo porušené jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu). Zároveň podľa čl. 127 ods. 2 ústavy napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

64. Vzhľadom na vyslovenie porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy sa ústavný súd ďalej nezaoberal námietkou porušenia čl. 47 ods. 3 ústavy. Ochrana práv garantovaných uvedeným článkom ústavy je zaručená práve prostredníctvom práva na súdnu a inú právnu ochranu (čl. 46 ústavy) v posudzovanom konaní (bod 4 výroku nálezu).

65. Úlohou najvyššieho súdu v ďalšom konaní bude vo veci opätovne rozhodnúť v súlade s právnym názorom ústavného súdu.

VI.

Trovy konania

66. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 856,75 eur.

67. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 713,96 eur. Ústavný súd vypočítanú náhradu trov sťažovateľky zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca sťažovateľky je platiteľom tejto nepriamej dane (zistené zo stránky www.financnasprava.sk). Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len

„zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právneho zástupcovi sťažovateľky vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 použil ústavný súd sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %. Vypočítanú náhradu trov sťažovateľky takto zvýšil o sumu 142,79 eur. Hodnota náhrady trov konania takto predstavuje sumu 856,75 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

68. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. marca 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu